

Deanu gielda – Tana kommune

KOMMUNEDELPLAN FOR NATURMANGFOLDET I TANA KOMMUNE

Høringsutkast

Versjon 13.12.2017

Innhold

1. Innledning.....	2
2. Formålet med planleggingen.....	3
3. Lovverk	3
4. Planområdet.....	4
5. Planprosessen	4
6. Naturmangfoldet i Tana kommune	7
7. Trusler mot naturmangfoldet i Tana.....	17
8. Oppfølging av kommunedelplanen	19
Vedlegg 1: Innspill etter varsel om planoppstart og høring av planprogram.....	22
Vedlegg 2: Spesifikasjoner knyttet til plankartet	27

1. Innledning

Denne *kommunedelplanen for naturmangfoldet i Tana kommune* er utarbeidet som del av et nasjonalt pilotprosjekt iverksatt på bakgrunn av St.meld. 14 (2015-16) *Natur for livet*. Prosjektet har vært finansiert av Klima- og miljødepartementet gjennom Miljødirektoratet.

Hovedmålet med kommunedelplanen for naturmangfold har vært å få en samlet oversikt og en helhetlig kartframstilling av naturmangfoldet av nasjonal, regional og lokal verdi i Tana. Allerede i planstrategien fra 2012 var det et punkt om at kommunen ønsker å utarbeide en *Plan for sikring av naturmangfoldet i Tana kommune*, og at dette arbeidet ville bli prioritert i perioden 2015-19. Bakgrunnen for dette ønsket var manglende kunnskap om naturmangfold både i befolkningen generelt og i kommuneorganisasjonen. Naturmangfoldet er en viktig del av beslutningsgrunnlaget i alle arealsaker og økt kunnskap vil gi større forutsigbarhet.

Denne delplanen består av et plankart og denne planbeskrivelsen. Plankartet er fullstendig i forhold til den kunnskapen om naturmangfoldet som foreligger nå, samtidig som det viser hvilke områder der kunnskapen er mangelfull. Beskrivelsen inneholder en handlingsplan som sier hvordan kommunen vil følge opp arbeidet med naturmangfold, både i forhold til nykartlegging og informasjonstiltak.

Planen er ikke juridisk bindende, men den sier noe om hvilke naturverdier som skal innarbeides i kommuneplanens arealdel, og gjennom det gis et juridisk vern. Videre oppfølging av handlingsplanen innarbeides i rulleringen av kommuneplanens samfunnsdel og handlingsdel. Gjennom disse prosessene er tanken at arbeidet med å bevare naturmangfoldet i kommunen skal bli bedre lokalt forankret.

2. Formålet med planleggingen

Hovedmålet med kommunedelplanen for naturmangfold er å få en samlet oversikt og helhetlig kartframstilling av naturmangfoldet av nasjonal, regional og lokal verdi i Tana. Dette vil være et viktig beslutningsgrunnlag og gi større forutsigbarhet i enkeltsaker. Samtidig er det viktige delmål at kommunen som ledd i arbeidet skal få økt kompetanse om naturmangfoldet, og at arbeidet med å bevare naturmangfoldet i kommunen skal bli bedre lokalt forankret.

3. Lovverk

Denne kommunedelplanen er utarbeidet som en delplan etter plan- og bygningslovens kap. 11, som gir rammene for saksbehandlingen og innholdet i kommuneplaner og delplaner. Loven stiller krav om utarbeiding av planprogram som legges ut til offentlig ettersyn samtidig med varsling av planoppstart, jf. plan- og bygningslovens §§ 11-13 og 4-1. I dette tilfellet er ikke delplanen juridisk bindende, men den er en temaplan som sier hvilke naturverdier som skal innarbeides i kommuneplanens arealdel og få et juridisk vern. Samtidig vil informasjonen i planen kunne benyttes i enkeltsaksbehandling etter plan- og bygningsloven.

Naturmangfoldloven er den sentrale loven i forhold til forvaltning av naturmangfoldet i Norge. Den gir rammene for bruk av naturtyper og økosystemer, og for forvaltningen av arter, naturtyper og verneområder. Loven har som formål

«at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.»

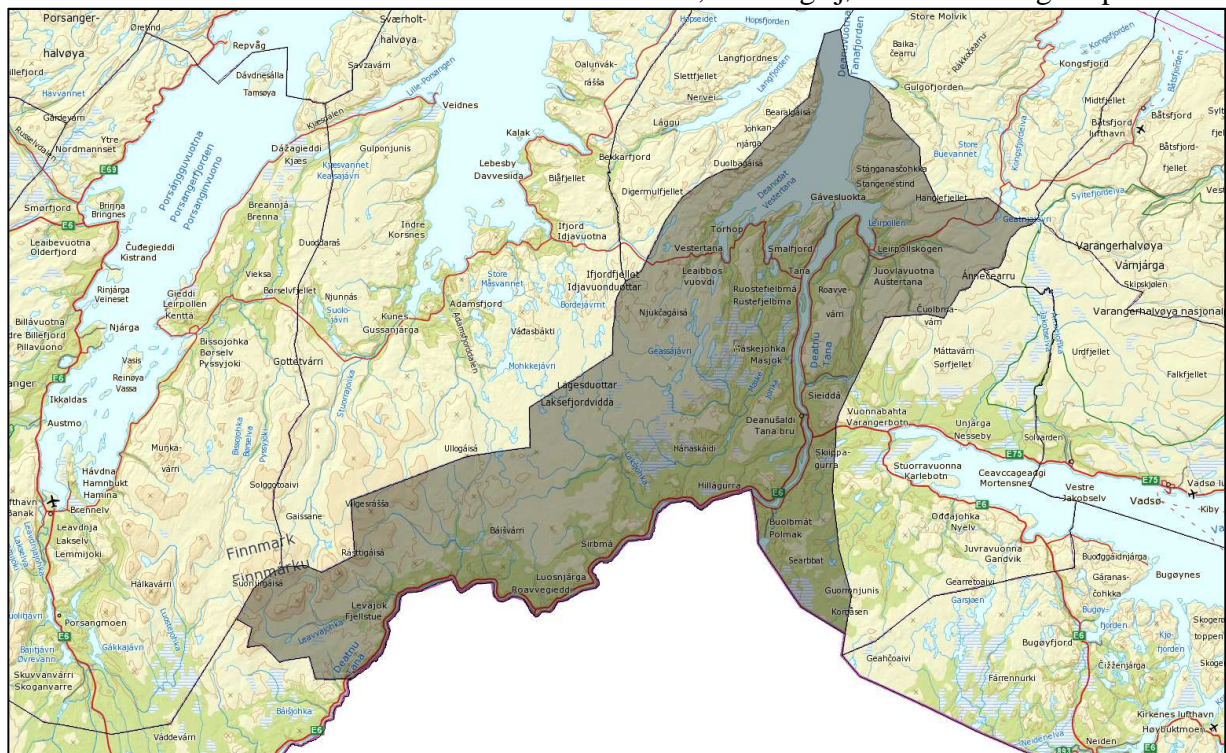
Naturmangfoldlovens §§ 8 – 12 inneholder prinsipper for offentlig beslutningstaking som skal vurderes i all kommunal saksbehandling. Prinsippene er: krav til kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), økosystemtilnærming og vurdering av samlet belastning (§ 10), tiltakshaver skal dekke kostnadene (§ 11) og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§ 12). Vurderingene skal framgå av vedtakene.

Det er utarbeidet en egen veileder som forteller hvordan hensynet til naturmangfold skal vurderes og veies mot andre samfunnsinteresser. Veilederen inneholder også mange eksempler. Veilederen er på følgende kopling:

<http://www.miljodirektoratet.no/Global/dokumenter/Publikasjoner/Annet/t-1554.pdf>

4. Planområdet

Planområdet omfatter hele Tana kommune. Både land, vann og sjømrådene inngår i planen.

Figur 1: Kart som viser avgrensingen av planområdet, Tana kommune.

5. Planprosessen

5.1 Planarbeidet

Hoveddelen av planarbeidet har bestått i å få en oversikt over de ulike naturmangfoldsverdiene i Tana og legge dem inn i et felles plankart. Eksisterende informasjon i spesielt naturbase og artsdatabanken er gjennomgått og supplert med informasjon fra rapporter og befaringer som ikke er tatt inn i naturbase. Gjennom planarbeidet har kommuneadministrasjonen fått økt kunnskap om naturmangfoldet, og blitt bedre i stand til å vurdere hvordan det skal inngå i den kommunale saksbehandlingen.

5.2 Tidsplan

Planprosessen er gjennomført etter følgende tidsplan:

M/A	Milepæl eller aktivitet/ oppgave	2016					2017				2018		
		Aug	Sep	Okt	Nov	Des	1.kv	2.kv.	3.kv	4.kv.	Jan	Feb.	Mar
M1	Kontrakt for oppdrag om FOU												
	Politisk vedtak om planoppstart												
M2	Planoppstart												
	Åpne informasjonsmøter (samkjørt med arealplanmøter)												
M3	Fastsetting av planprogram												
M4	Utarbeide planforslag												
M5	Offentlig ettersyn												
	Åpent informasjonsmøte												
M6	Sluttbehandling												
M7	Avslutning av prosjektet/ Rapportering												

5.3 Intern organisering

Rådmannen har vært ansvarlig for arbeidet, som organiseres og gjennomføres av Utviklingsavdelingen. Formannskapet har behandlet planen i ulike faser og har fungert som styringsgruppe. Kommunestyret sluttbehandler delplanen.

5.4 Medvirkning

Ved planoppstart ble det kunngjort en melding på kommunens hjemmesider, og det ble satt inn en annonse i de 3 lokalavisene. Alle bygdelagene i kommunen og andre relevante lag og foreninger fikk tilsendt særskilt varsel om planarbeidet. I stedet for å arrangere ett åpent folkemøte om planen, valgte kommunen å informere om planen på bygdemøter som ble holdt i forbindelse med revisjon av arealdelen.

Kommunen tok tidlig kontakt med fylkesmannens miljøvernaveidning som har bidratt med faglige råd og veiledning. Kommunen har også hatt kontakt med Tromsø museum, fagpersoner i miljødirektoratet, fiskeridirektoratet og NGU, samt lokale ressurspersoner.

Tabell 1: De ulike fasene av planprosessen

Deltaker/ målgruppe	Planaktivitet	Tidspunkt
Alle innbyggere i kommunen	Informasjon om planprosessen og planprogrammet på hjemmesidene til kommunen	August/ september 2016
Alle bygdelag og andre relevante lag/ foreninger i kommunen	Brev med informasjon om planoppstart og høring av planprogram med forespørsel om innspill.	November 2016
Fylkesmannen og andre høringsparter	Varsel om planoppstart og høring av planprogram	---- ” -----

Alle innbyggere i kommunen	Åpne informasjonsmøter/ folkemøter i forbindelse med rullering av arealdelen.	November 2016 – mars 2017
Fylkesmannen	Drøfting av planinnhold og formidling av data	Februar 2017
Tromsø museum og andre aktuelle fagmiljø	Kartlegging av eksisterende informasjon	November 2016 – september 2017
Alle innbyggere i kommunen	Informasjon om offentlig ettersyn på hjemmesidene til kommunen	Desember 2017
Alle bygdelag og andre relevante lag/ foreninger i kommunen	Brev med informasjon om offentlig ettersyn og muligheten for å komme med innspill	Desember 2017
Alle innbyggere i kommunen	Åpent informasjonsmøte under det offentlige ettersynet	Januar 2018

5.5 Kompetanseheving og folkeopplysning

Underveis i arbeidet med delplanen, ble det klart at det er et stort behov for informasjon om naturmangfold, for å øke kompetansen og forståelsen i befolkningen. Det er planlagt et informasjonsmøte om naturmangfoldet i kommunen onsdag 17.01.2018. Målsettingen med dette møtet er å øke interessen og forståelsen for naturmangfoldsverdiene vi har i Tana, og informere om muligheten for å bli en naturkartlegger. En tilsvarende presentasjon er tidligere holdt under et avdelingsseminar for de ansatte i Utviklingsavdelingen i kommunen.

Parallelt med arbeidet med denne delplanen, har kommunen over statsbudsjettet fått særskilte midler til prosjektet «*Joddu – samarbeidsarena for laks*». Et av de konkrete tiltakene i dette prosjektet er å formidle forskningsresultater til lokalsamfunnene gjennom jevnlig informasjonsmøter. Det første møtet ble holdt onsdag 13.09.2017 der den finske forskeren Eero Niemilä innledet over temaet «*40 år med skjellprøvetaking i Tanavassdraget: Hva har det lært oss?*». Møtet var godt besøkt, og viste tydelig at det er behov for slike informasjonsmøter.

6. Naturmangfoldet i Tana kommune

6.1 Plankartet

Tana kommune har hatt som målsetting å framstille planen i ett, lett lesbart plankart. Det har vært ønske om både å kunne framstille hvilken type naturmangfold det dreier seg om, og samtidig kunne vise verdien av forekomsten. I arbeidet har vi savnet en egen produktspesifikasjon som omfatter alle typer naturmangfoldsdata og verdisetting av dem. Kommunen har derfor måttet finne fram til en hensiktsmessig måte å dele naturmangfoldet (NM) inn i hovedtyper, for å kunne framstille dem på en oversiktlig måte i et temakart.

Kommunen har valgt å benytte produktspesifikasjonen for kartlegging av friluftslivsområder som grunnlag. I tillegg vil det bli utarbeidet et eget temadatalag for artsinformasjon som legges oppå de andre hovedtypene. Dette gjør det mulig å framstille NM-dataene i et plankart for henholdsvis naturmangfoldstype og naturmangfoldsverdi. Løsningen er ikke optimal, fordi verdisettingen ikke genereres automatisk, men vi har foretatt en tilpasning ved å legge verdien av artsinformasjonen inn i de underliggende NM-hovedtypene.

6.2 Naturmangfoldstyper

Nedenfor følger en kort beskrivelse av de NM-typer som er skilt ut i plankartet, med vekt på de naturverdiene som fins i disse områdene, samt råd for forvaltningen av områdene. Detaljert informasjon om hver enkelt lokalitet er tilgjengelig i faktaark som er integrert i egenskapsdataene i plankartet. Kommunen har vurdert å utarbeide en fullstendig liste over alle naturmangfoldsforekomstene i Tana og ta den med som et vedlegg til planbeskrivelsen. Det er foreløpig ikke gjort, og er et forhold vi ønsker tilbakemelding på i løpet av det offentlige ettersynet.

6.2.1 NR-områder

I Tana kommune er det 6 områder som er vernet som naturreservat etter naturvernloven (nå naturmangfoldloven). Det gjelder: Tanamunningen, Vestertana, Ovddaldasvárri, Hárrejohka/Harrelv, Julelvdalen og Háná/Hana. Dette er områder med særlige naturverdier, der vern av områdene er fastsatt gjennom egne forskrifter. Forskriftene er tilgjengelige på koplingene nedenfor.

Tanamunningen naturreservat

Forskrift om vern av Tanamunningen naturreservat:

<https://lovdata.no/dokument/MV/forskrift/1991-12-20-936>

Det er også utarbeidet en forvaltningsplan for reservatet der spørsmål som er viktige for lokalbefolkningen, er drøftet og forsøkt fulgt opp:

<https://www.fylkesmannen.no/PageFiles/811799/Forvaltningsplan%20Tanamunningen.pdf>

Vestertana naturreservat

Forskrift om vern av Vestertana naturreservat

<https://lovdata.no/dokument/MV/forskrift/1991-12-20-935>

Ovddaldasvárri naturreservat

Forskrift om fredning for Ovdalsdasvarri naturreservat

<https://lovdata.no/dokument/MV/forskrift/1983-11-04-1640>

Hanadalen naturreservat

Forskrift om verneplan for rik løvskog i Finnmark. Vedlegg 12. Fredning av Hanadalen naturreservat

<https://lovdata.no/dokument/MV/forskrift/2007-06-29-799>

Harrelv naturreservat

Forskrift om verneplan for rik løvskog i Finnmark. Vedlegg 13. Fredning av Harrelv naturreservat

<https://lovdata.no/dokument/MV/forskrift/2007-06-29-800>

Juleldalen naturreservat

Forskrift om verneplan for rik løvskog i Finnmark. Vedlegg 14. Fredning av Juleldalen naturreservat

<https://lovdata.no/dokument/MV/forskrift/2007-06-29-801>

Retningslinjer for forvaltningen

I alle naturområdene er det beste for naturverdiene at de får utvikle seg uten menneskelige inngrep. I naturreservatene i Vestertana og Ovddaldasvárri, er det ingen konflikter i dag. Når det gjelder de øvrige områdene, er forvaltningsplanen for Tanamunningen et forsøk på å trekke opp retningslinjer som skal ivareta bruken av området, samtidig som det ivaretar naturverdiene i området. I de øvrige områdene har det vært konflikt i forhold til hogst, men lokalbefolkningen respekterer reservatet. Det er fylkesmannen som er forvaltningsmyndighet for naturreservatene, og som vurderer ev. søknader om tiltak.

6.2.2 Foreslåtte NR-områder

Det er 2 myrområder i Tana som er foreslått vernet som naturreservat. Det gjelder Jeakkaš og Korsmyra, som begge er store palsmyrkomplekser. Ved Jeakkaš er det også rikmyrforekomster. Palsmyr er en naturtype som er truet av klimaendringer, og som derfor er i tilbakegang på verdensbasis. Begge områdene er viktige høstingsområder for lokalbefolkningen, og det går en barmarksløype til starten av begge myrene. Det har vært vanlig praksis at det gis dispensasjoner til kjøring med ATV inn i myrområdet. Dette kan i enkelte tilfeller være i konflikt med naturverdiene. I forbindelse med en ev. fredning som naturreservat, er det derfor nødvendig å ta en gjennomgang av NM-verdiene i forhold til behovene for kjøring i områdene.

Retningslinjer for forvaltningen

Det beste for naturverdiene er å la områdene ligge urørt. Kjøreskader i forbindelse med terrenggående kjøretøy er en trussel mot NM-verdiene i området og må vurderes i forbindelse med en ev. fredningsprosess.

6.2.3 Nasjonalt laksevassdrag og nasjonal laksefjord, samt verna vassdrag

Tanavassdraget anses som verdens viktigste vassdrag for atlantisk villaks. Laksestammene i vassdraget har en enorm verdi. Hittil har det blitt identifisert 30 genetiske bestander av laks i vassdraget. Laksen står oppført som livskraftig på rødlista, men det avhenger av at leve- og oppvekstområdene blir ivaretatt. Stortinget har opprettet de nasjonale laksevassdragene og -fjordene for å gi laksebestandene en særskilt beskyttelse mot inngrep og aktiviteter som kan påvirke bestandene negativt. I tillegg til laks har sjøørretbestanden stor betydning, men det er foreløpig uklart om sjøørreten består av genetisk ulike bestander, slik tilfellet er for laks. Totalt er det registrert 16 fiskeslag i Tanavassdraget, bl.a. ål som er klassifisert som sårbar (VU) på rødlista.

En stor del av de verdifulle naturtypene i Tana ligger i og i tilknytning til Tanavassdraget, p.g.a de unike levevilkårene som skapes langs dette vassdraget, jf. punkt 6.2.6 nedenfor. Det gjør at det samlet sett er Tanavassdraget med vassdragsbeltet som utgjør den aller største NM-verdien i kommunen.

Tanafjorden er nasjonal laksefjord og kritisk som ferdselsområde for laksen i Tanavassdraget. Se for øvrig beskrivelsen under punkt 6.2.7 nedenfor.

Retningslinjer for forvaltningen

St.prp.nr 32, kap 6.1 gir retningslinjer for forvaltningen av de nasjonale laksevassdragene. Det er lagt opp til en fleksibel forvaltning der den konkrete virkningen av et tiltak vil avgjøre hvordan den enkelte sak skal behandles. I Tana er det særlig elveforbygging, masseuttak, opprensning av elveløp og/eller utfyllinger i oppvekstbekker, fjerning av kantvegetasjon og forurensingsutslipp, som er relevante inngrep/påvirkninger.

I kommunedelplanen for sentrumsområdet Luftjok – Tanabru – Skiippagurra er bredden på kantvegetasjonen, jf. vannressursloven § 11, fastsatt gjennom følgende planbestemmelse som kommunen vil vurdere å legge til grunn for hele kommunen i kommuneplanens arealdel:

Langs alle elver og bekker innenfor planområdet skal det opprettholdes et belte med naturlig forekommende vegetasjon (kantvegetasjon). Beltet skal ha følgende bredde for de ulike vassdragene innenfor planområdet

Tanaelva - hovedvassdraget: 25 m

Sideelvene: 20 m

Småelver og bekker: 10 m

Denne bestemmelsen skal ikke være til hinder for plukkhogst, rydding av kratt og slått i enkelte områder. Det kan være bra for det biologiske mangfoldet. Det vesentlige er å unngå terrenginngrep og flatehogst.

I St.vedtak 428/2007 slås uttrykkelig fast at «*Det tillates ikke oppdrett med laksefisk innenfor den nasjonale laksefjorden Tanafjorden.*» St.prp.nr 32, kap 6.3 gir generelle retningslinjer for forvaltningen av de nasjonale laksefjordene, og det er ingen restriksjoner på anlegg for oppdrett av skjell.

6.2.4 Prioriterte arter i Tana kommune

En prioritert art er en art som er truet, og som har fått en spesiell beskyttelse gjennom en egen nasjonal forskrift. De prioriterte artene som finnes i Tana, eller kan tenkes å finnes her, er fjellrev, fugleartene dverggås og svarthalespove, samt insektarten elvesandjeger.

For flere av de prioriterte artene er det utarbeidet handlingsplaner. Det gjelder bl.a.:

Fjellrev: <http://www.miljodirektoratet.no/old/dirnat/attachment/37/Rapport%202003-2.pdf>

Dverggås: http://miljodirektoratet.no/old/dirnat/attachment/16/DN_rapport_2009-2.pdf

Elvesandjeger: http://miljodirektoratet.no/old/dirnat/attachment/15/Rapport_2009-3.pdf

Fjellrev

Fjellreven var tidligere utbredt i Tana, og det er flere hilokaliteter i kommunen som kontrolleres årlig. Alle ligger på Ifjordfjellet. Siden 2002 er det ikke registrert ynglinger i Tana, og det ble sist registrert aktivitet av fjellrev i kommunen i 2010. På sikt kan kanskje økt bestand på

Varangerhalvøya føre til reetablering av fjellrev i Tana kommune. Innvandring av fjellrev fra finsk side er også mulig.

Dverggås

Dverggåsa er globalt truet. Den er oppført som kritisk truet på den norske rødlista og internasjonalt har den status som sårbar. Det er jakt langs trekkruta som har vært sett på som den viktigste trusselfaktoren mot dverggås, men predasjon på raste- og hekkeområdene kan også ha en rolle. Uttak av rødvrev i deler av hekkeområdet til dverggås, har ført til økt overlevelse. Det er sannsynlig at denne økte overlevelsen skyldes uttaket av rødvrev. Handlingsplanen for dverggås har fokus på forvaltning av raste- og hekkeområdene for arten i Norge, samt kartlegging og overvåkingsarbeid i de samme områdene. Dette følges tett opp av miljødirektoratet.

Dverggåsa er ikke registrert som hekkende i Tana i dag, men den har hekket her tidligere. Situasjonen for arten har bedret seg de siste årene, men året 2017 var spesielt pga. sen og kald sommer. Svært få dverggjess kom til de vanlige rasteområdene på Valdakmyra, og det er sannsynlig at den har spredt seg ut over et større område. Det er svært interessant å kartlegge om den kan ha kommet tilbake til noen av de gamle hekkeområdene i Tana. Den er observert i Tanamunningen de siste årene.

Svarthalespove

Svarthalespove er også observert i Tanamunningen, men ikke påvist hekkende i Tana kommune.

Elvesandjeger

Elvesandjegeren er påvist langs Kárásjohka, og det er sannsynlig at den også finnes langs den delen av Tanavassdraget som ligger i Tana kommune. Det ble gjennomført registreringsarbeid av elvesandjeger langs Tanaelva, Kárásjohka og Anarjohka i juni 2016. Dette resulterte i at det ble funnet 6 nye lokaliteter – alle i Karasjok kommune. Over tid vil elvesandjegeren flytte rundt, og den er avhengig av at det fins sand- og siltbanker langs vassdragene for å overleve. Det gjør at det er viktig å ivareta det vassdragsnære elvemiljøet.

Inngrep i elva og langs breddene gjennom elveforbygninger, kanalisering, veibygging, oppdyrking, masseuttak osv. kan ødelegge områder der elvesandjeger lever, samtidig som det gir færre mulige arealer der den kan leve. Tråkk og ferdsel langs elvebreddene kan også være til skade for larvene eller nedgravde voksne. Om arten blir funnet i Tana kommune, vil det bli innført restriksjoner på tiltak og ferdsel i området. Det kan være interessant å gjennomføre søk etter arten i samarbeid med skolene og SNO. Dette er et forslag i handlingsplanen.

Retningslinjer for forvaltningen

De prioriterte artene omfattes alle av forskrifter som skal sikre leveområdene deres. Det legges restriksjoner på ferdsel og menneskelige inngrep/bruk i leveområdene til artene, jf. forskriftene om artene:

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2015-01-23-60?q=fjellrev>

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2011-05-20-518?q=dverggås>

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2011-05-20-524?q=svarthalespove>

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2011-05-20-519?q=elvesandjeger>

Et tiltak for å øke kunnskapsgrunnlaget om de prioriterte artene, er å formidle informasjon om artene til befolkningen, og oppfordre til å gi tilbakemelding om observasjoner. Hekke- og hilokaliteter og rasteområder høst og vår for fuglene, er aller viktigst, men alle observasjoner er av interesse. Ved registrering av artene i artsdatabanken (artsobservasjoner.no), vil de automatisk bli skjermet, og informasjonen vil bli overført videre til sensitiv artsdatabase i miljødirektoratet.

Registrering i artsdatabanken

Tana kommune benytter informasjon fra artsdatabanken i plan- og enkeltsaksbehandling etter plan- og bygningsloven og i landbruksforvaltningen. Artsdatabanken er en nasjonal kunnskapsbank for naturmangfold. Hovedoppgaven til artsdatabanken er å formidle oppdatert og lett tilgjengelig informasjon om arter og naturtyper. Dette skjer bl.a. gjennom internettløsningen artsobservasjoner.no der alle kan bidra til å øke kunnskapen om artsmangfoldet i Norge. Alle innbyggere i Tana oppfordres til å benytte denne løsningen, for å registrere ny kunnskap om artene i kommunen. En må registrere seg som bruker, for å kunne legge inn informasjon i løsningen. Den er tilgjengelig på følgende kopling: <https://www.artsobservasjoner.no/>

Mer informasjon om artsdatabanken er tilgjengelig på følgende kopling:

<https://www.artsdatabanken.no/omartsdatabanken>

6.2.5 Utvalgte naturtyper - slåttemark

En utvalgt naturtype er en type natur som er sjelden og truet i Norge, og som har fått en ekstra beskyttelse gjennom egen forskrift. Slåttemark er den utvalgte naturtypen som fins her i Tana. Slåttemarker er svært artsrike og har stor betydning for både planter, sopp og virvelløse dyr (insekter). Foreløpig er det identifisert 3 slåttemarker som har nasjonal verdi. Det gjelder:

- G/bnr. 31/14, Sørlien, i Austertana
<http://faktaark.naturbase.no/naturtype?id=BN00107246>
Det er utarbeidet skjøtselsplan for denne slåttemarka, og det gis tilskudd til slått av marka gjennom den kommunale landbruksforvaltningen.
- G/bnr. 20/15 og 20/54, Smalfjordsletten, i Smalfjord
<http://faktaark.naturbase.no/naturtype?id=BN00107251>
Det er utarbeidet skjøtselsplan for denne slåttemarka, og det gis tilskudd til slått av marka gjennom fylkesmannens miljøvernnavdeling.
- G/bnr. 27/4, Stuorragieddi, i Austertana
Ecofact-rapport 533, ikke i Naturbase ennå. Registrert i 2016.

Vi har et relativt kaldt klima her i Tana, som gjør at slåttemarker gror saktere igjen her enn i andre deler av landet. Det gjør at det fortsatt er mulig å finne relativt intakte slåtteeenger i Tana, spesielt i fjordområdene. På bakgrunn av registreringen av en ny slåttemark i Austertana i 2016, mener kommunen det er behov for en fullstendig nykartlegging av hele kommunen med særlig fokus på områdene langs fjorden. I disse områdene går gjengroingen seint, slik at det her er størst sannsynlighet for å finne intakte slåttemarker. Hensikten med kartleggingen er å dokumentere slåttemarker i Tana, identifisere hvilke slåttemarker som har høyest verdi, og hvilke det er hensiktsmessig å bruke offentlige midler til å vedlikeholde.

Når det gjelder utmarksslåtter og slåttemyrer, er det foreløpig ingen identifiserte områder i Tana. Utmarksslåttene gikk ut av bruk etter krigen, da det skjedde en økt mekanisering av jordbruket og bedre avlinger på dyrka mark gjorde slik slått unødvendig. Det er behov for å finne fram til potensielle utmarksslåtter gjennom kontakt med eldre i kommunen, og kartlegge aktuelle lokaliteter.

Retningslinjer for forvaltningen

Kommunen skal ta *særskilt hensyn* til utvalgte naturtyper i sin saksbehandling, og det skal legges stor vekt på hensynet til slike naturtyper i kommunens vurderinger. Det er krav om konsekvensanalyse før kommunen tillater inngrep i en utvalgt naturtype, og tillatelse til tiltak i utvalgte naturtyper skal kunngjøres, jf. nml § 56. Miljøverndepartementet skal for øvrig varsles dersom det gis tillatelse til tiltak som berører en utvalgt naturtype, jf. byggesaksforskriften § 6-5, og alle enkeltvedtak som berører forekomster av utvalgte naturtyper skal registreres i Miljøvedtaksregisteret.

Mer informasjon om miljøvedtaksregisteret fins på følgende kopling:

<http://www.miljodirektoratet.no/Documents/publikasjoner/M152/M152.pdf>

6.2.6 Naturtyper på land

Det er gjennomført spesifikke naturtypekartlegginger i Tana kommune i 2 omganger, i regi av fylkesmannen og i dialog med kommunen. Det er som resultat av dette registrert og avgrenset 101 naturtypelokaliteter av nasjonal og regional verdi i Naturbase. Naturtypene er identifisert gjennom kartlegging i tråd med DN-håndbok 13 *Kartlegging av naturtyper – verdisetting av biologisk mangfold*. Tana kommune har valgt å la registreringene av helhetlige kulturlandskap inngå i denne kategorien.

Retningslinjer for forvaltningen

I naturbase er det i tilknytning til hver enkelt naturtype gitt en anbefaling for forvaltningen. Det beste for forvaltningen av områdene er generelt å la dem ligge urørt, med unntak av slåtteområdene, der skjøtsel er påkrevd. Barmarkskjøring, hogst, høyspentlinjer og annen utbygging, er trusler som ikke alltid er søknadspliktige. Informasjonsformidling om områdene og verdiene er derfor svært viktig, for at de ikke skal bli redusert.

6.2.7 Marine naturmangfoldsverdier

Tanafjorden er nasjonal laksefjord, opprettet for å gi laksebestandene en særskilt beskyttelse mot inngrep og aktiviteter som kan påvirke bestandene negativt. Fjorden er kritisk som ferdelsområde for laksen, og er derfor plassert i høyeste verdiklasse.

I den delen av Tanafjorden som ligger i Tana kommune, er det ikke foretatt kartlegging av korallrev eller marine naturtyper. Det er derfor ikke registrert slike naturverdier i sjøområdene i kommunen. Det er ønskelig at dette gjennomføres som del av det nasjonale, marine kartleggingsprogrammet. Det er særlig de arealene som ligger beskyttet til, og som kan være aktuelle for skjelloppdrett eller tare dyrking, som det er viktig å få kartlagt. Da vil en senere kunne unngå konflikter mellom naturmangfoldshensyn og oppdrettsnæringen. Se handlingsprogrammet

Kommunen har valgt å markere de registrerte gyteområdene utenfor Tanamunningen naturreservat som egne formålsområder i plankartet, fordi det gir viktig og lett lesbar informasjon i forhold til ev. søknader om tiltak i sjøen.

Retningslinjer for forvaltningen

I St.vedtak 428/2007 slås det uttrykkelig fast at «*Det tillates ikke oppdrett med laksefisk innenfor den nasjonale laksefjorden Tanafjorden.*» St.prp.nr 32, kap 6.3 gir generelle retningslinjer for forvaltningen av de nasjonale laksefjordene, og det er ingen restriksjoner på anlegg for oppdrett av skjell eller tang og tare. Kommunen vil imidlertid ikke at slike anlegg skal plasseres i gyteområdene i Tanafjorden avmerket i plankartet. Dersom marin kartlegging skulle avdekke viktige marine naturtyper i Tanafjorden, er det ikke ønskelig å etablere anlegg for skjelloppdrett eller tare dyrking i disse områdene.

6.2.8 Enkeltarter og sensitive data

I kartløsningen artskart i artsdatabanken (<http://artskart.artsdatabanken.no/>) er det registrert enkeltarter spredt rundt i hele Tana. Av disse artene er det noen som har forvaltningsmessig interesse. Forekomstene av disse artene er innarbeidet i naturbase, som er kartløsningen til miljødirektoratet (<http://kart.naturbase.no/>). Mange av disse forekomstene har ført til at områder er skilt ut som verdifulle naturtyper. Kommunen har derfor ikke tatt med voksesteder for planter i plankartet. De områdene som er viktige for rødlista dyr og fugler, har kommunen valgt å ta med i plankartet som en egen NM-type, men ikke alle områder der det er registrert arter av forvaltningsmessig interesse.

Tatarsmelle vokser i Norge kun langs Buolbmátjohka/Polmakelva. Denne arten er kritisk truet og står i fare for å forsvinne. Det er utarbeidet en egen handlingsplan for arten (vedlagt). For kommunen er det viktig at denne arten overlever.

Fylkesmannens miljøvern avdeling har informasjon om hekke-, spill- og hilokaliteter til særlig sårbare arter. Dette er informasjon som er unntatt offentlighet. Kommunen er i dialog med fylkesmannen om hvordan vi kan framstille de skjermte dataene i plankartet. Kommunen ønsker at også denne informasjonen skal være innarbeidet i plankartet, for at det skal inneholde en fullstendig oversikt over naturmangfoldsverdiene i kommunen. Det vil derfor være et nyttig verktøy for de kommunale saksbehandlere å få en geografisk avgrensning av områdene der det finnes sensitive data. Tanken er å samle all informasjonen om sensitive data i et anonymisert temakart, som en slags hensynssone over de øvrige lagene (naturtyper, NR-områder o.l.). Dette er et arbeid som fylkesmannen må gjøre. Det har derfor ikke vært mulig å få det på plass før offentlig ettersyn av planen. Målet er at dette skal innarbeides i det endelige plankartet.

Retningslinjer for forvaltningen

Områder som er viktige for arter av forvaltningsmessig interesse må det tas hensyn til ved inngrep/ tiltak. Informasjon om arter som er unntatt offentlighet, skal vektlegges i all kommunal saksbehandling. Kommunen vil samarbeide med fylkesmannen og gårdbrukerne i området for å sikre at tatarsmella overlever i Tana.

6.2.9 Landskapsmessig mangfold

Landskapsmessig mangfold er mangfoldet av landskap med spesielle særtrekk (landskapstyper). En landskapstype er en ensartet type landskap som har fellestrekk i innhold, sammensetning og form. I forhold til denne planen er det særlig kulturlandskap og naturpregede områder i og rundt tettsteder som er interessante.

I Tana kommune er det foreløpig ikke gjort noen helhetlige landskapsanalyser eller landskapstypekartlegging, men det er identifisert 5 helhetlige kulturlandskap som er registrert

i naturbase. Disse kulturlandskapene er foreløpig framstilt i samme kategori som naturtypene i plankartet.

Det vil være nyttig å få gjennomført en helhetlig landskapskartlegging som en oppfølging av denne kommunedelplanen. Om viktige områder blir identifisert, kan de innarbeides i plankartet og i denne planbeskrivelsen. Det er et tiltak i handlingsprogrammet.

6.2.10 Geologisk mangfold

Geologisk mangfold er variasjonene i berggrunn, mineraler, løsmasser, landformer og prosessene som skaper dem. Det geologiske mangfoldet danner grunnlaget for variasjonen i det biologiske mangfoldet og i landskapet.

Steder som på en særskilt måte illustrerer geologiske fenomener, prosesser eller ressurser, kalles geosteder (eng. «geosites»). I Tana er et geologisk område fredet som naturreservat, *Ovddaldasvárri*. I dette området er det fossile flygesandfelt som ble dannet på tundraen som var i området da innlandsisen hadde trukket seg tilbake etter siste istid.

Et annet godt kjent og synlig fenomen er antiklinalen i fjellformasjonen Giemaš, med tydelig lagdeling. I tilknytning til Tanavassdraget er det mange løsmasseavsetninger i form av morener, elveterrasser og kroksjøer som viser de geologiske prosessene på en illustrativ måte. Et område ved Lišmmajohka har geologiske verdier som tidligere har vært vurdert i forhold til vern. Det er ikke vernet.

Det er ikke foretatt noen systematisk kartlegging av geosteder i Tana. Det er ønskelig. Det er foreslått som et tiltak i handlingsprogrammet. De områdene som kommunen foreløpig mener det er grunn til å framheve som lokalt viktige, er:

- Giemaš – antiklinal
- Tanadeltaet – sandavsetninger
- Máskejohka/Masjok og Buolbmátjohka/Polmakelva – dynamiske elvemiljøer
- Sieiddá/Seida: Elveavsetning og flygesanddyner
- Tanabru – Ruossajohka/Korselva og Lišmmajohka: Marin grense, morener og elveterrasser.

Mer informasjon om geologisk mangfold fins på følgende nettsteder:

<https://www.ngu.no/emne/geologisk-mangfold>

<http://www.miljokommune.no/Temaoversikt/planlegging1/Miljohensyn-i-arealplanlegging---NY-under-utvikling/Naturmangfold/Geologisk-mangfold/>

6.2.11 Økologiske prosesser og økosystemtjenester

De økologiske prosessene i naturen er helt avgjørende for oss mennesker. Økosystemtjenester er de godene og tjenestene vi får fra naturen. Det skilles mellom fire hovedkategorier: forsyvende, regulerende, kulturelle og støttende tjenester.

Forsyningstjenester omfatter produkter som vi mennesker får fra naturen, som for eksempel mat, vann, medisiner og råvarer. **Regulerings-tjenester** er naturlige prosesser som vi mennesker har stor nytte av, som for eksempel vannrensing, luftrensing, flom- og erosjonsbeskyttelse og pollinering. **Kulturelle tjenester** omfatter de estetiske og åndelige opplevelsene som naturen

gir gjennom friluftsliv, turisme, tro og tilhørighet. I tillegg har vi de **støttende tjenestene** som er grunnleggende funksjoner i økosystem, og som er nødvendige for andre økosystemtjenester. Dette omfatter bl.a. jorddannelse, resirkulering av næringsstoffer og primærproduksjon.

I Tana utfører nesten alle arealene avgjørende økosystemtjenester for innbyggerne. Høsting av naturen gjennom drikkevann, bærplukking, fiske (innland og sjø) og jakt (særlig rype og elg) foregår i nesten hele kommunen, og er forsyningstjenester naturen gir oss. Regulerings-tjenestene er også svært viktige i form av magasinering av nedbør i myrområdene i kommunen, rensing av avløpsvann i grunnen, reduksjon i avrenning gjennom vegetasjonsbelter langs elver og bekker, og pollinering av bærbloomster. Naturnærhet og naturopplevelser er helt grunnleggende for trivselen til innbyggerne i kommunen. Dette er med på å gi tanaværingene en sterk stedsidentitet som er blitt til gjennom de kulturelle tjenestene naturen gir. Som alle steder, er de grunnleggende, støttende tjenestene aktive i Tana.

Kommunen har vurdert om enkelte områder skulle vært skilt ut i plankartet med NM-verdi som viktige for økosystemtjenester. Det er særskilt områder i tilknytning til de større bygdene som kunne vært skilt ut som denne NM-typen. Kommunen har kommet til at dette foreløpig ikke er hensiktsmessig. Alle arealene har stor verdi som leverandør av økosystemtjenester, og enkelte områder er underlagt restriksjoner pga. økosystemtjenesten, bl.a. nedbørsfelt til drikkevannskilder og kantonene langs vassdragene i kommunen. I friluftslivskartleggingen kommunen gjennomførte i 2016, er nærområdene til alle bygdene i kommunen skilt ut som viktige. Disse områdene omfatter de samme arealene som det kunne vært aktuelt å skille ut som arealer med betydning for økosystemtjenester.

Det vesentlige i denne planen er å gjøre kommunen som organisasjon og befolkningen for øvrig, oppmerksom på begrepet økosystemtjenester og verdien disse tjenestene representerer. Det er vesentlig å være klar over at de aller fleste artene i Norge leverer økosystemtjenester. Når en art forsvinner, mister vi derfor en leverandør av en eller flere økosystemtjenester. På bakgrunn av dette er det viktig å ta vare på både enkeltarter og leveområdene deres (økosystemene).

På sikt kan det være aktuelt å utarbeide en plan for økosystemtjenester for å f.eks. forenkle og standardisere verdisettingen i forbindelse med konsekvensutredninger. Men dette er ikke aktuelt som ledd i dette delplanarbeidet.

Mer informasjon om økosystemtjenester finnes på følgende nettsteder:

- <https://www.sabima.no/okosystemtjenester-naturens-goder/>
- <http://www.miljodirektoratet.no/no/Tema/Arter-og-naturtyper/Verdien-av-naturmangfold-og-okosystemtjenester/Hva-er-okosystemtjenester/>
- <http://www.miljodirektoratet.no/no/Tema/Arter-og-naturtyper/Verdien-av-naturmangfold-og-okosystemtjenester/>
- <http://www.miljodirektoratet.no/no/Tema/Arter-og-naturtyper/Verdien-av-naturmangfold-og-okosystemtjenester/Hva-er-TEEB/>

6.3 Verdivurdering av naturmangfoldsområdene

De naturmangfoldsverdiene som allerede er registrert i naturbase har tidligere fått fastsatt verdi av fagpersoner basert på DN-håndbok 11 Viltkartlegging og DN-håndbok 13 Kartlegging av naturtyper – verdisetting av biologisk mangfold. Denne verdisettingen er tatt med inn i plankartet. Det er 3 verdikategorier, samt en kategori som pr i dag har status som ikke tilstrekkelig undersøkt. Se klassifisering i vedlegg 2. På sikt vil det kunne være behov for en

5.kategori: Ingen NM-verdi. Det vil være arealer uten artsverdier, og som har så liten betydning for økosystemtjenester, at de f.eks. kan bygges ned.

Kartleggingene av naturtyper i kommunen, som ble foretatt i 2008 og 2010 baserte seg på rødlista fra 2006. Siden kartleggingene ble foretatt, er enkelte av rødlisteartene som var grunnlag for høy verdifastsetting (A), blitt nedklassifisert til en lavere truethetskategori på rødlista for arter 2015. Kommunen mener derfor det er behov for at miljødirektoratet og fylkesmannen tar en gjennomgang av de utskilte naturtypene for å vurdere om de i dag, som kunnskapsgrunnlaget er bedre, skal få en annen verdi enn det de fikk i 2008 og 2010.

7. Trusler mot naturmangfoldet i Tana

7.1 Fremmede arter

Artsdatabanken har ansvar for å utarbeide oversikter over fremmede arter i Norge, og for å vurdere om det er risiko for at de kan formere seg og bli en trussel mot det stedege naturmangfoldet. Artsdatabanken utarbeidet en «Norsk svarteliste» i 2012. Dette er en oversikt over de artene som kan utgjøre en trussel for stedege arter og naturtyper. Det vil komme en ny svarteliste i 2018. Mer informasjon om svartelista og fremmede arter er tilgjengelig på følgende nettsted: <http://artsdatabanken.no/fremmedearter/fremmedearterinorge/2012>

De svartelista artene som fins her i Tana, og som kan utgjøre en trussel mot det stedege naturmangfoldet, er i første rekke pukkellaks (russelaks), mink, bisam, kongekrabbe og vinterkarse. Artsdatabanken har utarbeidet faktaark for alle disse artene utenom kongekrabbe. Faktaarkene er tilgjengelige på følgende koplinger:

Pukkellaks: <http://www2.artsdatabanken.no/faktaark/Faktaark283.pdf>

Mink: <http://www2.artsdatabanken.no/faktaark/Faktaark219.pdf>

Bisam: <http://www2.artsdatabanken.no/faktaark/Faktaark242.pdf>

Vinterkarse: <http://www2.artsdatabanken.no/faktaark/Faktaark250.pdf>

Pukkellaks som fanges skal ikke settes ut, og det er åpent for jakt på mink og bisam hele året. Det er ønskelig å utrydde disse artene fra Tana, men det er foreløpig ikke aktuelt at kommunen tar initiativ til noen særskilte aksjoner. Når det gjelder vinterkarse, er det en planteart som foreløpig er lite kjent i Tana. Den etablerer seg lett på åpen jord som er forstyrret av f.eks. graveaktivitet. Arten kan være en trussel mot lokale arter som krever åpne vokseområder.

I tillegg til disse artene, er gyro (gyrodactylus salaris) en potensiell trussel for Tanalaksen. Det er satt i verk tiltak for å hindre spredning av gyro til Tanavassdraget, bl.a. desinfisering av fiskeutstyr for utenbygds fiskere, samt desinfisering av maskiner som benyttes ved arbeid i og nær vassdraget, f.eks. som bygging av den nye Tana bru. Mer informasjon om gyro er tilgjengelig på følgende kopling: <http://www2.artsdatabanken.no/faktaark/Faktaark217.pdf>

Klimaendringer kan føre til at flere arter som ikke har naturlige fiender i Tana, etablerer seg, jf. kap. 7.2 nedenfor. Mårhund er en konkret trussel som foreløpig ikke er registrert i Tana, men som det er viktig å unngå at etablerer seg i Finnmark. Den kan overføre sykdommer til mennesker. Mer informasjon om mårhund finnes på følgende kopling:

<http://www.miljodirektoratet.no/old/dirnat/attachment/502/M%C3%A5rhund-hefte.pdf>

7.2 Klimaendringer

Å redusere de menneskeskapt klimaendringene er den store miljøpolitiske oppgaven i dag. Også i Tana opplever vi at klimaet er i endring i form av mildere vintre og varmere høst. Disse klimaendringene kan føre til store endringer også for naturmangfoldet vårt. Studiene som er gjennomført så langt, viser at arter og naturtyper i et kaldt klima er spesielt sårbare for klimaendringene. Palsmyrene kan f.eks. forsvinne, fordi iskjernene i palsene smelter. Fjellområder kan vokse igjen, og allerede ser vi her i Tana en gjengroing av områder langs Tanavassdraget. Framvekst av nye arter som trives i varmere klima, kan også være en trussel, fordi de ikke har naturlige fiender i områdene våre.

Norsk institutt for naturforskning (NINA) har utarbeidet en rapport for Miljødirektoratet om naturmangfoldet og klimaendringene. Den er tilgjengelig på følgende kopling:

<http://www.miljodirektoratet.no/no/Publikasjoner/2016/Mars-2016/Klimaendringenes-pavirkning-pa-naturmangfoldet-i-Norge/>

8. Oppfølging av kommunedelplanen

8.1 Prosjekter

Prosjektet Joddu – samarbeidsarena for laks i Tanadalen

Gjennom prosjektet «Joddu – samarbeidsarena for laks» vil det bli rettet stor oppmerksomhet lokalt på de store NM-verdiene som er knyttet til laksestammene i vassdraget. Informasjonsmøtene vil ha stor betydning i forhold til å øke kunnskapen hos lokalbefolkningen om biologien til laksen og forvaltningen av laksestammene. Prosjektet kan være først skritt mot et mer permanent formidlingscenter i Tana.

Interreg-prosjektet: Biologisk mangfold langs Tanavassdraget

Tana kommune har i samarbeid med den regionale miljøforvaltningen i Lapland, Finland, (ELY-keskus, Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus) søkt og fått midler til et felles interreg-prosjekt: *Felles miljøforvaltning langs Tanavassdraget*. Et av delprosjektene dreier seg om biologisk mangfold langs Tanavassdraget. Det vil starte opp i november 2017 og avsluttes i 2019.

Bakgrunnen for prosjektet er behovet for å vite om naturverdiene på den andre siden av grensa, og hvordan de blir forvaltet. Hoveddelen av prosjektet vil bestå i å få innblikk i kunnskapsgrunnlaget i nabolandet (Finland), utveksle data og informasjon, og etablere en felles database som vil bli gjort tilgjengelig for offentlige myndigheter i de to landene. Fra finsk side er det også satt av midler til nykartlegging som del av prosjektet. Målsettingen er å ivareta naturmangfoldet langs Tanavassdraget, og sikre større forutsigbarhet i enkeltsaksbehandling etter bl.a. plan- og bygningsloven og jordloven.

Flommarksmiljøene og elveørene i vassdraget vil være særlige fokusområder, og det er aktuelt å gjennomføre systematisk kartlegging for å identifisere lokaliteter av prioriterte arter og arter av forvaltningsmessig interesse. På norsk side er det særlig elvesandjeger, de østlige planteartene russekveke og russefrøstjerne, finnmarkskveke, sopp og rødlista fuglearter som er aktuelle for nærmere kartlegging i dette prosjektet.

8.2 Handlingsplan for naturmangfold i Tana kommune

Gjennom arbeidet med denne delplanen har kommunen blitt oppmerksom på at det er et stort behov for mer kunnskap om naturmangfoldet i kommunen. Samtidig er det et stort behov for informasjonsformidling knyttet til den kunnskapen vi allerede har. Handlingsplanen nedenfor er en kort oppsummering av de tiltakene kommunen vil arbeide for å få gjennomført i samarbeid med andre offentlige og ideelle organisasjoner, i tillegg til prosjektene omtalt ovenfor. Informasjonsvirksomheten og utarbeiding av undervisningsopplegg vil særlig være knyttet til Tanavassdraget, laksen og prioriterte arter/rødlistearter.

Tiltak	Tidsrom	Ansvarlig	Finansiering
Informasjonsmøter om NM-verdiene i Tana kommune m/ rekruttering av naturkartleggere	Årlig	Kommunen (samarbeid med FMFI og lokale org.)	Kommunen
Utarbeide et/flere undervisningsopplegg for skolene om naturmangfoldet i Tana	2018	Kommunen	Kommunen (eget arbeid)

Nykartlegging av slåttemarker i hele kommunen	2018	FMFI i samarbeid med kommunen og Mdir.	FMFI/ Mdir Kommunen
Samle informasjon om potensielle utmarksslåtter gjennom kontakt med eldre	2018 – 19	Kommunen	Kommunen (eget arbeid)
Kartlegge aktuelle lokaliteter av utmarksslåtter	2018 – 20	FMFI i samarbeid med kommunen	FMFI
Marin kartlegging av deler av Tanafjorden gjennom det nasjonale, marine kartleggingsprogrammet	2018 – 20	NIVA Havforskningsinstituttet NGU	Miljødir./ Fiskeridir.
Vurdering av verdiklassifiseringen av de identifiserte naturtypene	2018 – 20	Miljødirektoratet og FMFI i samarbeid med kommunen	Mdir/ FMFI
Gjennomgang og ev. nykartlegging av det geologiske mangfoldet i Tana	2019-21	Kommunen i samarbeid med NGU	Kommunen (eget arbeid) og ev. FMFI/NGU
Gjennomgang og verdisetting av det landskapsmessige mangfoldet i kommunen	2019-21	Kommunen	Kommunen (eget arbeid)

8.3 Retningslinjer for kommunal saksbehandling, oppfølging og revisjon

Kommunestyret gir rådmannen fullmakt til å foreta endringer i plankartet og plandokumentene etter hvert som ny kunnskap om naturmangfoldet i Tana blir tilgjengelig. Områdene som er identifisert i plankartet skal som hovedregel tegnes inn som hensynssoner i kommuneplanens arealdel. I forbindelse med søknader om tillatelse innenfor disse hensynssonene, skal virkningene for naturmangfoldet vurderes spesielt.

Miljøvedtaksregisteret

Miljøvedtaksregisteret er et offentlig register som skal inneholde enkeltvedtak etter naturmangfoldloven og etter andre lover, når det fattes vedtak som berører utvalgte naturtyper. Registeret skal gi allmenheten lett tilgjengelig informasjon om vedtakene og vedtaksdokumentene.

Miljøvedtaksregisteret skal inneholde vedtak om verneområder, rovvilt, prioriterte arter, utvalgte naturtyper, artsfredninger og utsetting av utenlandske treslag (fra 1. april 2014). Fra 1. januar 2016 ble også vedtak etter forskrift om fremmede organismer, samt enkelte vedtak om utsetting av fisk etter forskrift om utsetting av fisk og andre ferskvannsorganismer for kultiveringsformål, registreringspliktige i Miljøvedtaksregisteret.

Kommunen skal registrere vedtak i registreringssystemet www.miljovedtak.no senest tre virkedager etter at partene er underrettet om vedtaket.

Retningslinjer for forvaltningen

I Tana kommune er det vedtak etter motorferdselsloven som er mest relevant. Når det gis dispensasjon til kjøring i naturreservater, skal det registreres i miljøvedtaksregisteret. Vedtak i saker knyttet til de utvalgte naturtypene skal også registreres i miljøvedtaksregisteret.

Forskriften om registeret er på følgende kopling:

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2013-06-14-643?q=miljøvedtak>

Kopling til veileder om registeret er på følgende kopling:

<http://www.miljodirektoratet.no/Documents/publikasjoner/M152/M152.pdf>

Vedlegg 1: Innspill etter varsel om planoppstart og høring av planprogram

Statens Vegvesen:

Ingen merknader til planprogrammet. Mener delplanen er et godt tiltak, som vil bidra til at kunnskapsgrunnlaget for tiltakshavere blir bedre. Vil bidra med den informasjonen vegvesenet har opparbeidet gjennom naturmangfoldskartlegginger i forbindelse med vegutbygginger.

Kommentar: OK

Fiskeridirektoratet region Nord:

Håper kommunen vil prøve å få en oversikt over det marine naturmangfoldet i Tana kommune.

Kommentar: OK, tatt med i planprogrammet.

Sametinget:

Medvirkning fra samiske interesser er viktig og verdifullt i planarbeidet, eks. reinbeitedistrikt eller siida, bygdelag, utmarkslag, laksefiskelag, sauebeitelag, foreninger og andre interesseorganisasjoner.

Ser det som positivt at kommunen vektlegger oppsøkende virksomhet for å sikre medvirkning fra samiske interesser. Mener Tana kommunen legger opp til en god planprosess med muligheter til bred medvirkning i utarbeidelse av kommunedelplan for naturmangfold.

Ber kommunen om å få fram tradisjonell samisk kunnskap om naturmangfold gjennom planprosessen, og tillegge denne kunnskapen like stor vekt som den forskningsbaserte kunnskapen i det videre arbeidet.

Kommentar: Synspunktene er innarbeidet i planprogrammet.

Kystverket

Kartløsningene Kystinfo og BarentsWatch har mye informasjon om naturmangfold i sjø. Disse portalene er tilgjengelige på Kystverkets hjemmeside.

Kommentar: OK, tatt med i planprogrammet.

Fylkesmannen i Finnmark:

Gir honnør til Tana kommune for deltagelsen i pilotprosjektet. Mener delplanen vil utgjøre et viktig verktøy for den kommunale planleggingen ved å sikre et forbedret kunnskapsgrunnlag, synliggjøre kunnskapshull, sette naturmangfoldet på den lokalpolitiske dagsorden og forhåpentligvis bidra til økt kunnskap og verdsetting av naturverdiene lokalt.

Savner en nærmere behandling og identifisering av de temaene som er tenkt behandlet i den videre prosessen med kommunedelplanen. Det ville her vært fordelaktig om en hadde skissert mer av det faglige og strategiske rammeverket for planen. Dette blant annet for å stimulere til medvirkning fra berørte fagmiljøer, lokalbefolkning og organisasjonsliv.

Opplegget for medvirkning er i all hovedsak tilfredsstillende beskrevet i planprogrammet, men medvirkning fra grupper med spesiell tilrettelegging, f.eks. samiske reindriftsutøvere, er ikke beskrevet.

«Kommunedelplanen skal jf. pbl § 11-1 ha en handlingsdel som «angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år eller mer. Handlingsdelen skal revideres årlig». Fylkesmannen ber om at det i planen fastsettes krav om at ny kunnskap om naturmangfoldet i kommunen samt endret tilstand, bestandsstatus, vernestatus mv. implementeres ved årlig revidering. Dette vil sikre at kunnskapsgrunnlaget til enhver tid er så oppdatert som mulig. Kommunedelplanen bør synliggjøre:

- a) Eksisterende kunnskap om naturmangfoldet i kommunen
- b) Kunnskapshull
- c) Økosystemtjenester
- d) Trusler mot naturmangfoldet i kommunen

Eksisterende kunnskap om naturmangfoldet i kommunen

Eksisterende kunnskap om naturmangfoldet i kommunen bør synliggjøres i digital kartløsning på bakgrunn av kartfestede observasjoner i nasjonale databaser (naturbase/artsdatabanken), registreringer fra prosjekter/kartlegginger som ikke ligger inne i databasene, registreringer av sensitiv miljøinformasjon unntatt offentligheten og miljøkunnskap som fremkommer gjennom medvirkningsprosessen. Verifisering av data som ikke tidligere er publisert, er her viktig. En klassifisering av artenes, naturområdenes eller økosystemenes verdi lokalt, regionalt eller nasjonalt bør drøftes.

Kunnskapshull

Det er viktig at planen synliggjør hva en *ikke* har kunnskap om i tillegg til det som er kartlagt. Kunnskapshull, altså områder hvor det mangler kunnskap om naturmangfoldet, bør i planen synliggjøres i tekstform. Det er et krav om at resultatene av naturmangfoldskartleggingene i offentlig regi rapporteres inn til naturbase. Dette er det imidlertid varierende praksis på. Eksempelvis skal Statens vegvesen ved sine kartlegginger offentliggjøre resultatene i naturbase. I planprosessen bør en undersøke om dette kravet er overholdt i kommunen.

Store områder er naturlig nok ikke kartlagt i kommunen, men en kan allikevel ha indikasjoner på at et område inneholder naturverdier av lokal, regional eller nasjonal verdi. Planen bør inneholde en identifisering av områder som antas å inneholde verdifullt naturmangfold og som bør prioriteres ved fremtidig kartlegging. Områder som av Fylkesmannen er foreslått kartlagt eller vernet bør prioriteres. Ta kontakt med Fylkesmannens miljøvern avdeling for ytterligere informasjon. Områdene kan vises i kartløsningen og vil være til hjelp i arealforvaltningen der hvor det er mistanke om naturverdier jf. føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9 og hvor kunnskapsgrunnlaget ikke oppfyller kravene i naturmangfoldloven § 8 og forvaltningsloven § 17. Norges geologiske undersøkelser (NGU) utarbeider i disse tider et geologisk- og økologisk grunnlagskart som verktøy for å identifisere områder prioritert for naturtypekartlegging (NiN). Vi anbefales at dette verktøyet tas i bruk når kartløsning publiseres.

Økosystemtjenester

Kommunen nyter godt av de økosystemtjenestene som naturen innehar. Dette kan eksempelvis være reinbeiter, kantsoner som flomdemper, sedimenter som vannrensing, høstbare ressurser mv. Plandokumentet bør gi en innføring i begrepet «økosystemtjeneste» og en synliggjøring av dets verdi. Grunnet temaets kompleksitet bør det synliggjøres i tekstform og ikke i kart.

Trusler mot naturmangfoldet i kommunen

For at planen skal fungere som en god retningslinje for arealforvaltningen gjennom saksbehandling og beslutningstaking i kommunen, er det viktig at trusler mot naturmangfoldet

synliggjøres. Dette kan eksempelvis være arealinngrep, fragmentering av landskap og barriereeffekter, klimaendringer, forurensning, hogst og jordbearbeiding langs vassdrag, motorisert ferdsel i utmark eller genetisk påvirkning på en art. Temaet bør både behandles generelt og spesielt for de ulike temaene en velger å ta inn i planen.

Temaer som særlig bør belyses er listet opp nedenfor. Listen er ikke utømmelig:

Vassdrag

Tanavassdraget omtales i St. prp. nr. 32 (2006-2007) som verdens viktigste vassdrag for atlantisk laks. Tana kommune har et særlig forvaltningsansvar for ivaretagelse av anadrom laksefisk og beskyttelse av Tanavassdraget med sidevassdrag og randsoner mot negativ miljøpåvirkning. Planen bør vise hele vassdraget med tilhørende kantsoner (bør være konsistent med byggegrense i kommuneplanens arealdel) i kartløsningen. Viktige gyte- og oppvekstområder kan, dersom kunnskapen om disse er tilstrekkelig, vises som delområder. Det samme gjelder eksempelvis flommarksskog. Utover dette bør også andre vann- og vassdrag vises i kartet. Eventuelle resultater som fremkommer av «Interreg North Project (2017-19)» bør på lik linje med annen ny miljøinformasjon inn i kartløsningen ved fremtidig rullering. For litteratur og kartlegginger kan fylkesmannens rapportserie benyttes. Disse ligger på fylkesmannens hjemmesider.

Myrer og våtmarker

Vanligvis tiltar artsantall sørover på kloden, men for vadefugler er det motsatt. Her finner vi de mest artsrike områdene langt mot nord, slik som i de store våtmarksområdene i indre Finnmark. Mange vadere trekker lange veier mot nordlige breddegrader – til en kort og hektisk, men midnattslus hekkesesong i tilknytning til tallrike småvann på øde myrvidder. Flere vadefugler som dvergsnipe, sotsnipe, kvartbekkasin og lappspove har sine hovedutbredelser østover i Finland og Russland, med Finnmark som vestgrense for artenes hekkeutbredelse.

Våre våtmarker har meget stor betydning for flere arktiske vadere som ikke hekker i Norge. Det gjelder særlig arktiske vadere og tundra-arter som hekker lenger øst, for eksempel på Kolahalvøya og på de veldige våtmarkene østover i Nord-Russland. Eksempler er tundralo, tundrasnipe, polarsnipe og sandløper. Dette trekket er mest fremtredende om høsten, siden vårtrekket nordover ofte går noe øst for Norge. Finnmark har også et internasjonalt ansvar for laksand, da et meget viktig nærings- og fjærfellingstrekk av hanner går fra nordvest-Europa til Tana-munningen, der opptil 25 000 laksender er notert i begynnelsen av september. Vinterstid har kysten av Øst-Finnmark stor verdi for overvintrende stellerender østfra. Mer enn 10 000 fugler, eller omtrent fire femdeler av bestanden i nordvest-Europa, har tilhold her.

Fylkesmannen ber om at registreringer og områdeutvelgelse gjennomført i forbindelse med «Verneplan for myrer og våtmarker i Finnmark» for kandidatområdene nr. 19 Jeakkáš (nasjonal og internasjonal verdi) og nr. 20 Korsmyran (regional og nasjonal verdi) implementeres som del av kunnskapsgrunnlaget i planprosessen. Forslaget til verneplan er ennå ikke vedtatt av Klima- og miljødepartementet, men områdenes særverdi og registreringene i naturmangfoldskartleggingene er fortsatt av regional, nasjonal og internasjonal verneinteresse. Forslaget til verneplan er tidligere oversendt kommunen ifm høringsprosessen, men kan oversendes på forespørsel. Verneplan for Tanamunningen naturreservat bør også benyttes. Denne ligger på fylkesmannens hjemmesider.

Villmarkspregede områder

Laksefjordvidda skiller seg ut nasjonalt som et av få store, villmarkspregede områder. Slike områder kan med rette fremheves i planen.

Skog

Svært mange av våre truede og sårbare artene her i landet har tilhold i skog. Planen bør derfor søke å synliggjøre ulike skogtypers verdi for biomangfold, og hvilke trusler disse står overfor. Eksempelvis bør gammelskogsområder og skog på kalkrik grunn synliggjøres i kart.

Kulturlandskap

Grunnet opphør av hevd eller intensivt bruk er kulturlandskapet i store deler av landet preget av gjengroing og reduksjon i artsdiversitet. Planen bør synliggjøre kulturlandskap i hevd og lokaliteter hvor skjøtselstiltak må iverksettes for opprettholdelse av verdifulle kulturlandskap. I Tana kommune kan østlige enger nevnes som eksempel på særverdiområder.

Marine økosystemer

Planen bør synliggjøre de marine økosystemene i Tanafjorden, dets kompleksitet og sårbarhet. Det bør i tekstform synliggjøres hvilke verdi Tanafjorden har som marint økosystem, og hvilke trusler økosystemet står overfor. Foringelse av tareskog, bestandsnedgang hos flere sjøfuglarter, endret sjøbunnsfauna, klimaendringer og høsting av marine ressurser er her eksempler på problemstillinger som kan belyses.

Truede og sårbare arter

Registreringer av truede og sårbare arter fra naturbase og fra supplerende registreringer bør synliggjøres i kart og i tekst form. Områder hvor det kan antas å være truede og sårbare arter bør avmerkes som aktuelle for fremtidig kartlegging og kunnskap om økologiske funksjonsområder bør fremkomme av kartløsningen. Sistnevnte kan eksempelvis være mellomstasjoner og myteområder for dvergås (CR). Tatarsmelle (CR) er et eksempel på en art Tana kommune har særlig ansvar for å ivareta habitatet til, da den eneste registrerte lokaliteten i Norge ligger langs Polmakelva.

Sensitive artsdata unntatt offentligheten

I dag er det Fylkesmannen som har ansvaret med å regulere innsynet i sensitive artsdata unntatt offentligheten, dette for å forhindre miljøkriminalitet. Miljødirektoratet jobber imidlertid med en innsynsløsninger for fylkesmannsembetet og kommunene hvor de ulike artene vil bli gitt ulik «maskeringsgrad» ved visning i naturbase for brukere uten innsynstilgang. Denne vil ferdigstilles medio 2017 og innsyn vil da kunne løses gjennom kartløsningen i kommunedelplanen med krav om tilgangskode for eksakt lokalisering av observasjonen. Se Miljødirektoratets veileder M-606 «Retningslinjer for håndtering av sensitive data» for ytterligere informasjon. Fylkesmannen bes kontaktes i arbeidet med håndtering av sensitive artsdata i kartløsningen.

Fremmede arter

Fremmede arter kan utgjøre en trussel mot stedegent naturmangfold. Kommunene i Øst-Finnmark er her særlig preget av østlig innvandring, eksempelvis av pukcellaks, mårhund og mink. I tillegg spres en del introduserte plantearter ved flytting av masser eller ved spredning fra hager og grøntanlegg. Hvordan fremmede arter utgjør trussel for stedegent biomangfold, hvordan de spres og hvilke tiltak som kan iverksettes for å desimere bestander og/eller hindre spredning bør belyses i planen.»

Kommentar:

Fylkesmannen har kommet med svært mange gode innspill. På overordnet nivå er disse innarbeidet i planprogrammet, så langt det har vært mulig. Store deler av uttalelsen er såpass spesifikk og detaljert at disse forholdene ikke er omtalt direkte i planprogrammet, men blir tatt med som innspill i arbeidet med å lage et konkret planforslag.

Tilleggskommentar i forbindelse med utlegging av planforslag til offentlig ettersyn:

Kommunen har forsøkt å ta hensyn til og innarbeide alle innspillene fra fylkesmannen i planforslaget. I forbindelse med det offentlige ettersynet vil kommunen være i dialog med fylkesmannen for å drøfte hvordan planen kan bli så fullstendig som mulig. Dette gjelder særlig i forhold til sensitive data.

Norsk Ornitologisk Forening (NOF)

NOF viser til at Tanamunningen er et internasjonalt viktig område for fugler, et «Important Bird and biodiversity Area» (IBA-område), og at det er svært store naturverdier knyttet til området. NOF ber kommunen se til at naturverdiene i dette internasjonalt viktige fugleområdet ikke forringes.

Kommentar:

Kommunen er klar over de store naturverdiene i Tanamunningen og ev. trusler mot dem. Området er vernet gjennom en egen forskrift, og det er utarbeidet en forvaltningsplan for området som skal sikre naturverdiene og en bærekraftig bruk av området, jf. kap. 6.2.1. Området er identifisert i plankartet og har fått høyeste verdiklasse.

Vedlegg 2: Spesifikasjoner knyttet til plankartet

Tana kommune har valgt å benytte produktspesifikasjonen for friluftsliv til å skille ut ulike typer naturmangfold. Tabellene nedenfor er en oversikt som viser hvordan kommunen har valgt å benytte de ulike kategoriene i produktspesifikasjonen for friluftsliv på naturmangfold. Nederst er det også tatt med noen eksempler på hvilken informasjon om naturmangfoldtypene som er lagt inn i plankartet.

Områdetyper - friluftsliv	Områdetype - Naturmangfold
Nærturterreng	NR-områder
Leke- og rekreasjonsområde	Foreslåtte NR-områder
Strandsone med tilhørende sjø og vassdrag	Nasjonalt laksevassdrag med tilhørende strandsone, samt nasjonal laksefjord
Jordbrukslandskap	Utvalgte naturtyper
Marka	Naturtyper på land
Grønncorridor	Marine NM-verdier
Utfartsområde	Artsdata enkeltarter
Store turområder med tilrettelegging	Landskapsmessig mangfold (ikke brukt i plankartet)
Store turområder uten tilrettelegging	Geologisk mangfold (ikke brukt i plankartet)
Særlige kvalitetsområder	Økosystemtjenester (ikke brukt i plankartet)
Andre friluftslivsområder	Områder uten tilstrekkelig registrering
Plan-temalag	
Hensynssone N (sosi-kode 1203)	Sensitive data skjermet for innsyn, herunder informasjon om prioriterte arter

Verdisetting:

Verdisetting – friluftsområder	Verdisetting – Naturmangfold
Svært viktig	Nasjonale og internasjonale verdi
Viktig	Regional verdi
Registrert friluftslivsområde	Lokal verdi
Ikke klassifisert	Ikke undersøkt/manglende kunnskap

Eksempler på egenskapsinformasjon lagt inn på de enkelte naturmangfoldstypene:

Naturresevat:

Vis/Endre egenskaper - H:\2016 Saker\Naturmangfold prosjekt kommunedelplan\Planbasen\Naturmangfoldskartet aug 2017

KartlagtFriluftslivsområde

Navn	Beskrivelse [verdi]
FRITYPE	Nærturtereng [NT]
FRIVERDI	Svært viktig friluftslivsområde [A]
FRILUFTOPPHAV	Vemeforskrift: http://www.lovdata.no/for/lf/mv/xv-19911220-0936.html
KARTLAGTSTATUS	
VERDSETTING (.....)	
ID	
IDENT (.)	
OMRÅDENAVN	Tanamunningen naturresevat
GEODATAEIER	
DATAFANGSTDATO	20.09.2017 00:00
NØYAKTIGHETSKLASSE	
KOMM	Deatnu - Tana [2025]
INFORMASJON	
FAKTAARK	http://faktaark.naturbase.no/?id=VV00000038
OBJEKTODE	PUNKT_N8OHEI000000002
PTEMA	4283

Kartlagt Friluftslivsområde
områder som er kartlagt og verdsatt etter metoden i Miljødirektoratets <i>Veileder M98-2013 </i>(tidligere DN-håndbok 25 2004) og andre viktige friluftslivsområder som for eksempel potensielt tilgjengelige strandsoneområder

OK Avbryt Hjelp

Foreslåtte naturvernområder:

Vis/Endre egenskaper - H:\2016 Saker\Naturmangfold prosjekt kommunedelplan\Planbasen\Naturmangfoldskartet aug 2017

KartlagtFriluftslivsområde

Navn	Beskrivelse [verdi]
FRITYPE	Løke- og rekreasjonsområde [LR]
FRIVERDI	Svært viktig friluftslivsområde [A]
FRILUFTOPPHAV	
KARTLAGTSTATUS	
VERDSETTING (.....)	
ID	
IDENT (.)	
OMRÅDENAVN	Jeakkaš
GEODATAEIER	
DATAFANGSTDATO	20.09.2017 00:00
NØYAKTIGHETSKLASSE	
KOMM	Deatnu - Tana [2025]
INFORMASJON	Foreslått naturvernområde
FAKTAARK	http://faktaark.naturbase.no/?id=VP00000074
OBJEKTODE	PUNKT_N8OHEI000000004
PTEMA	4283

Kartlagt Friluftslivsområde
områder som er kartlagt og verdsatt etter metoden i Miljødirektoratets <i>Veileder M98-2013 </i>(tidligere DN-håndbok 25 2004) og andre viktige friluftslivsområder som for eksempel potensielt tilgjengelige strandsoneområder

OK Avbryt Hjelp

Marine data:

Vis/Endre egenskaper - H:\2016 Saker\Naturmangfold prosjekt kommunedelplan\Planbasen\Naturmangfoldskartet aug 2017

KartlagtFriluftslivsområde

Navn	Beskrivelse [verdi]
FRITYPE	Grønkorridor [GK]
FRIVERDI	Svært viktig friluftslivsområde [A]
FRILUFTOPPHAV	
KARTLAGTSTATUS	
☒ VERDSETTING (.....)	
ID	
☒ IDENT (.)	
OMRÅDENAVN	NØ av Kvitnakken
GEODATAEIER	
DATAFANGSTDATO	20.09.2017 00:00
NØYAKTIGHETSKLASSE	
KOMM	Deatnu - Tana [2025]
INFORMASJON	Gyteområde - Rødspette
FAKTAARK	
PTEMA	4283

Kartlagt Friluftslivsområde
områder som er kartlagt og verdsatt etter metoden i Miljødirektoratets <i>Veileder M98-2013 </i>(tidligere DN-håndbok 25 2004) og andre viktige friluftslivsområder som for eksempel potensielt tilgjengelige strandsoneområder

OK Avbryt Hjelp